

OGROMNY (93) ai

ogromny (92), **ohromny** (1) *RejZwierz*.

Pierwsze o jasne; -o- (32), -ó- (7); -o- Mącz (19), KochFr (2), KochMuza, KochProp (2); -ó- KochPam, KochPieś, GórnTroas (2), SarnStat; -o- : -ó- KochPs (8:2).

comp ogromni(e)jszy (4).

sg m N ogromny, ogromni(e)jszy (29). \diamond *G* ogromn(e)go (3). \diamond *D* ogromn(e)mu (1). \diamond *A* ogromn(e)go (2). \diamond *I* ogromnym (6). \diamond *L* ogromnym (4). \diamond *f N* ogromną, ogromni(e)jszą (7). \diamond *G* ogromnej (2); -ej (1), -(e)j (1). \diamond *A* ogromną, ogromni(e)jszą (3). \diamond *I* ogromną (3). \diamond *L* ogromnej (1). \diamond *n N* ogromn(e) (3). \diamond *G* ogromn(e)go (1). \diamond *A* ogromn(e) (4). \diamond *I* ogromnym (2). \diamond *L* ogromnym (1). \diamond *pl N subst* ogromné, ogromni(e)jszé (6); -é (2), -(e) (4). \diamond *G* ogromnych (2). \diamond *A subst* ogromné (5); -é (3), -(e) (2). \diamond *I m* ogromnymi *StryjKron* (3), ogrómnými (1) *SarnStat*. *f* ogromnými (1). *n* ogromnymi (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Wielki; dużych rozmiarów; dużej liczebności, mocny; terribilis PolAnt; amplus, centenarius, colosseus, colossicus, conspicuus magnitudine, duplex, enormis, frequens, grandis, immanis, ingens, magnus, milliarius, multus, numerosus, peramplus, pergrandis, permagnus, pluralis, plurimus, praegrandis, spatiosus, spissus, tergeminus, trabalis, vastus, vegrandis, vehemens Cn (27) : Tetricus, Góra yeft we włofzech bárzo ogromna y przikra. Mącz 453b, 455d, 476b; Z ogromnym poczem iedziefz ná kázde Wefele Prot D2, B2; KochMon 31; Ten też zábił Micráimiániná ná weyrzenie ogromnego [virum aspectus] (marg) Wł. mężá pátrzenia to ieft/ ná ktorego pátrzać mufieli dziwuiać fię. (-) BudBib 2.Reg 23/21; Tám ácz was w liczbie dofyć niewiele było/ zogromny^m woyłkiem Wołofkim/ y Tureckim/ nietylo Harcze/ ále y potkęście miely BiałKaz L4; Iarosław też przyciągnąłwfy z ogromnymi vfámi/ położył fie obozem z drugá ftronę Bugá przeciw Polakom StryjKron 175, 240, 432, 487, 742, 757; KochFr 52; KochMuza 26; KochPam 87; Morze nie ftoi nigdy/ záwždy płynie: Teraz kędzierze náftrzępi/ w godzinie Dnem wzgóře ftánie/ á ogrómné wály Wyfokich będą obłoków sięgály. KochPieś 49; KochProp 9; GrochKal 25 [2 r.]; GórnTroas 17, 21; KlónFlis B3; KmitaSpit B.*

W połączeniu szeregowym (1): Potym widząc widziałem w wiadzeniu nocnem/ áno zwierz czwarty ftráfzny/ y ogromny/ á mocny bárzo BudBib Dan 7/7.

W charakterystycznych połączeniach: ogromny(-a) Achilles, czub, gora, Hektor, Mars, mąż, poczet (2), porządek, pustynia, skała, Tryton, (h)uf (3), wał, zatop, zwierz(ę) (2).

Przen [w czym = pod jakim względem] (1) :

W porównaniu (1): Názáiutrz Krol do kołá wzedł Senatorfkiego [...]. Drugiego dnia Sendiwoy Czarnkowłki Koronny/ Referendarz w mowie iák Cicero ogromny StryjWjaz Cv.

2. *Wspaniały, okazały (1) :* Iáchal do Attile onego on ftáry iufz/ y šíwy/ á weyrzenia prorockiego/ w Papiełkim onym ogromnym świętym vbierze Leo SkarŻyw 317.

3. *Bardzo głośny, donośny (19) :* GroicPorz n4; DZwońże miły Zygmuncie/ tymi trzemi głófy/ A niech twoy ohromny brzęk/ biye ludzyom w nosy. RejZwierz 105; KochMon 20; Trambá też Podkánclerz wiodł z obozu vff nowy/ Podkał w lefie z Zárnowłkim Czechow: gdzie wnet słowy

Ogromnymi ich sfukał iż wiare złamali *StryjKron* 527; krzyk Mężów bitnych zobudwu łtron/ trzałk z Dział y z Rułnic/ rąnnych pod kołmi łtękanie/ koni bez Pánow zbitych ogromne rzanie/ Echo w łefiech y po gorách rozdwoiał. *StryjKron* 757, 240; wnet łię iuz pocznie dzień łąđny/ Archánioł w trąbę zątrąbi. K temu ogromnemu głołu/ włtąną martwi tego czału *ArtKanc* S20v; *KochProp* 14.

Wyrażenia: »huk ogromny« (2): Z krzykiem/ z hukiem ogromnym aż obłoki grzmiály/ A cienie nocne głołfy w łefiech rozdwaiály/ Bili/ łieklı Tátárov *StryjKron* 632, 255.

»ogromny(-e) wrzask, wołanie« [*szyk 1:1*] (1:1): bo ná drodze Choronaimłkiej wrzałkiem ogromnym [*clamorem contritionis*] pobudzą łię. *BudBib Is* 15/5; *StryjKron* 390.

»ogromrte trąby (a. ogromna trąba), trąbienie, trąb granie« [*szyk 5:2*] (5:1:1): *KochOdpr* C4v; Chwalcie páną ogromnémi trąbámi/ Chwalcie páną przyjemnémi lutniámi *KochPs* 216, 210; gdy trąbę ktora ich zwoływála/ co dáley to ogromnieyszą y łtráfzliwłzą vłyłzeli *SkarŻyw* 481; w łąđny dzień [*ciało*] włtanie/ Ná ogromne głołnych Aniellkich trąb granie. *WisznTr* 34; *GrochKal* 18; *LatHar* 363.

4. *Budzący strach, trwogę, przerażający; terribilis PolAnt, Calag, Cn; horribilis Vulg, Cn; horridus, horrifera, rigidus, saevus, taeter, trux Mącz, Cn; rigorosus JanStat; dirus, feralis, ferus, formidatus, formidosus, hirsutus, horrendus, horrificabilis, immanis, metuendus, performidatus, perhorridus, saturnius, severus, terrificus, timendus, torous, tremendus, tristis, truculentus Cn (35) : LubPs hh6v; Mącz 158c, 356b, 364a, 405b, 453a, 467b; BudBib Ex 34/10; Erfchrecklich. Stráslivy/ et ogromny. Terribilis. Calag 175a; Oblókl łye w noc/ łwą łtolicę mgłámi ofáđził/ Chmury wkoło/ y ogrómné burze zgromáđził. KochPs 23, 23, 73, 112, 125, 139; StryjKron 487, 497; KochFr 28; GrochKal 22; Sprawcá pokoiu/ do iedności y do pokoiu duchá/ łwémi ogrómnémi mándaty ná káđdy czás nas wzywa. SarnStat 110; CzahTr Fv.*

ogromny komu (2): TA wieść o práktikach Ruskich Xiążąt/ gdy łie doniosłá do Bolesławá Krzywoułtego ná ten czás walecznego/ á włzytkim łáfiednym pánłtwom ogromnego Monarchy Polłkiego/ zátrowzył łobą bárzo *StryjKron* 215, 386; [nád włzytki Florenc był ogromny Pogánom *HistOtton* 80v].

ogromny w czym (1): Kto iáko ty wielmożny/ w łwiątobliwłści ogromny chwałámi czyniac dziwy? *BudBib Ex* 15/11.

W połączeniu szeregowym (1): náłtála [...] inna Náuká w Rzemiełlech chytrłza/ łzkodliwłza/ ogromniełza/ okrutniełza/ niż pierwłze máchiny/ to ieft/ Spráwá Pułzkárłka *BielSpr* 62.

W przeciwstawieniu: »ogromny ... pocieszny« (1): Boć łtráchem przerážona [*dusza*] vćieka od ogromney łpráwiedliwłści twoiey/ do poćiefzney łáłkáwłści twoiey *LatHar* 153.

Wyrażenie: »bitwa, potkanie, stoczka ogromna(-e)« [*szyk 2:1*] (1:1:1): Podkánie męzne Węgrzy wczynili/ ogromna łtoczłká z obu łtron byłá/ męžnołciá Węgrowie/ wielkołciá Thurcy przewyłziáią. *BielKron* 307v; Z przygody łtraż Niemiecka ná náłze tráfilá/ A iedná z drugą bitwę ogromną łtoczyłá *StryjKron* 622, 255 *margin*.

Szeregi: »srogi a ogromny« (1): Aspectus rancidus, Srogy á ogromny wzrok. *Mącz* 345d.

»straszliwy, (a) ogromny« (2): A v Ezechielá Proroká Itrafzliwe á ogromne karanie cudzołożników y cudzołożnic iefth náznáczone *GroicPorz* kk3v; *Tetrae tenebrae*, Strafzliwe ogromne ciemności. *Mącz* 453a.

»wielki i ogromny« (1): Oto ia poślę wam Eliafá Proroká/ pierwey niż przydzie dzień Páńki wielki y ogromny [*magnus et horribilis*]. *Leop Mal* 4/5.

W przen (2) : Polá puftolzy ogniem/ y mieczem ogromnym. *KochPs* 97, 215.

5. *Odrażający, brzydki; spurcus Mącz, Cn; hispidus, horribilis, horridus, pilosus, sentus, spinosus, taeter, turpis Mącz; larvalis, larvialis, lemuralis, monstifer, noctuligus Cn* (8) : *Horridus*, id est, *hispidus asper*, *Ogromny/ Srogi/ Kořmáty/ Skropowáty. Mącz* 158b, 157a, 158b, 383d, 411a, 453a, 470b; *Pocz marter/ Rzeczé Láćiną ogromną Wyřmukły Niemiec y mową nie řkromną. Kfyd folunt? aut me tomini Poloni Indice quaerunt? KlonFlis* H2v.

6. *Haniebny, niegodny; exsecrabilis Mącz; nefarius Modrz* (3) : *Mącz* 363d; *Wiele ich było/ ktorzi vważywfzy v řiebie nędze woienne/ gwałty/ zábijánia y vpadki/ ták rozumieli/ iż żaden człowiek/ okrom ogromnego wyřtępku/ w woynę řię wdác niemoże. ModrzBaz* 108.

Szereg: »ogromny a zły« (1): *Zař niewiećie/ że tákie/ y ogromnieyře á gorře iefzcze/ wyřtępy y vpadki/ ná Meże y Krole řwięte/ mądre/ y mocne przychodźily? BiařKaz* K2.

Synonim: 4. *groźny*.

Cf **NIEOGROMNY**

MP, (ZCh)